

N:o 12

A.-B. Centraltryckeriet
Örebro 1917

Dec. 1917

Äges af:
**Svenska Brandmanna-
Förbundet**
Utkommer en gång i mån.

Redaktör och utgifvare:
ARV. W. SVENSSON
ÖREBRO
Telefon 26

Prenumerationspris:
Kr. 2:75 för år. Lösn. 25 öre
Annonspriser:
I texten 1 kr., å andra platser
70 öre pr cm. och spalt

ANMÄLAN

Svensk Brandkårs-Tidning anmäler härmed till prenumeration sin nionde årgång. På grund af de stegrade priserna å tryck, papper m. m. se vi oss nödsakade att till kommande år höja prenumerationsavgiften till kronor 3: 50 för helår. Vi våga dock hoppas att detta ej skall försaka en minskning af prenumerantsiffran, hvilken under de senaste åren alltid varit i stigande. Till medlemmarna i Svenska Brandmannaförbundet kommer tidningen som hitintills att utdelas gratis.

I förhoppning om att tidningen äfven under 1918 skall mottagas med samma välvilja som förut, vilja vi härmed till prenumeranter annonsörer och öfriga gynnare af Svensk Brandkårs-Tidning frambära vårt tack för gångna årets angenäma förbindelser, tillönskande samtliga

EN GOD JUL OCH ETT GODT NYTT ÅR!

Vördsamt Redaktionen.

Släckning af skogsbrand.

Af kapten R. Stridbeck.

(Forts. fr. nr 10.)

I samband med angifvandet af dessa ledarens allgändan och behovet af hans närvaro vid såvälva eldområdet, kan jag ej underlåta frambälla en brist, som under sommarens skogseldsvåder framträd med afseende på skogseldslagens bestämmer och ledarnes, d. v. s. brandfogdarnas eller rättare deras suppleanters antal. Visserligen medgifves i lagen att en brandfogde kan utses för hvarje brandrote, som socknen ansett sig böra uppdelat sitt område uti, men så fastställer lagen, att endast en suppleant skall finnas för brandfogde. Äfven inom hvarje brandrote bör kunna väljas flera suppleanter, för att uppbyggandet af folk och andra brandfogden allgändan göromål må kunna utföras med reda och ordning, och brandfogden själf må få ägna sig åt skogseldens hejdan och släckande. Hänsyn bör äfven tagas till att brandfogdarna också behöfva afslöning och hvila. Vidare bör framhållas, att kronobetjäningens på vissa håll uppfattning om den nya skogseldslagens befriande för dem af förutvarande skyldighet med afseende på uppbyggande af folk är ett misstag, ty brandfogdarnas tillkomst har icke minskat kronobetjäningens ansvar vid skogseldsvåder.

Från ledarens åtgärder öfvergå vi nu till några

Allmänna förfaringsätt, släckningsmedel och släckningsverktyg.

Vår allmänna regel om det snabba ingripandets betydelse har sin giltighet äfven med afseende på skogseldar. Ty gifvet är, att den nyss uppkomna eldens släckande skall vara betydligt lättare än släckandet af den eld, som hunnit utbreda sig och få fart.

Beträffande släckningsförfarandet i allmänhet vid en skogseld, så synes man på en del håll hysa den uppfattningen, att en skogseld kan släckas på samma sätt, som en vanlig eldsåda. Detta ger mig anledning att något närmare ingå på frågan om släckningsmedlen vid skogseld samt vatten och sprutors användbarhet därvid. Om vi då först tänka på eldens hejdan, så anser jag sprutor och vatten fullkomligt oöjnbara. Låtom oss nämligen frammana bilden af en skogseld, som hunnit utbreda sig med blott något hundratals meters farlig front, och fasthåll, att frågan gäller eldens hejdan.

Huru många sprutor skulle erfordras? Hvar skall man kunna placera sprutorna, för att få vatten och kunna anse dem skyddade för den

framgående elden? Hvilka slanglängder komma att erfordras, för att lämna strålförare rörelsefrihet att manövrera framåt, när tillfälle för rök och värme det medgifver, eller att retirera, när elden kastas framåt mot strålförarna? Huru kunna verka med strålarna på bredden, så att elden ej springer mellan strålförarna? Hvilken nytta kan man vänta af strålarna, när elden ligger högt eller går i topparna? Svaret på endast dessa frågor torde påvisa sprutors olämplighet för en skogsbrands hejdan.

Men äfven vid en nyss uppkommen skogseld måste sprutor anses olämpliga, då hejdan det af en sådan eld hastigare kan ske genom angrepp med ruskor, än om man skall afvakta sprutors och vattens framförelse.

Som regel kan man därför fastslå, att sprutor och vatten aldrig böra komma till användning vid en skogselds hejdan.

När vi däremot komma till de följande momenten af släckningsförfarandet, då kunna sprutor och vatten komma till en viss användning, d. v. s. vid eldens hastigare afsläckning å sådana punkter, där elden på grund af riklig näring skulle fortgå längre tid eller blifva en fara för spridning öfver den vunna gränsen, eller ock för vattenbegjutning af mossar eller afsläckning för erbällande af ett bredare skyddsält inåt eldområdet. Tillgängligheten på vatten är dock den utslagsgifvande faktorn härvidlag, och därför torde kunna sägas, att sprutor och vatten vid till och med dessa släckningsmoment kunna komma till endast en begränsad användning.

Det verksamaste och bästa släckningsmedlet vid skogseld är däremot folk, och tillräckligt med folk. Endast med tillgång härpå kan man både hejda och släcka äfven mycket stora skogseldar. När man därför går att leda eller utföra skogs-

Enstående tillfälle!

erhålls dessutom i dert namn
— konstnärligt utfört —
att fastas i rök eller kapp.
Giller endast December.
Box 33, Almhult, 98.

Hildes gratis
5 och 10 kronor.

boksläppts mellan

Endast den, som insänder denna annons jämte 95 öre
far sig tillstånd en samling nya, värdefulla böcker --

Hbsolut gratis!

eldssläckning, bör man knappast räkna med andra släckningsmedel än folk.

Men släckningspersonalen skall vara utrustad med tjänliga verktyg, och dessa verktyg äro ruskor, yxor, timmersågar och spadar. Ruskorna böra vara af löfträd eller gran, med toppen kvar sittande på 2—3 meters afkvistade skaft. Yxor och timmersågar komma till användning vid frihållens upptagande, och spadarna vid rengöring af botten i frihållena samt vid afsläckning. Redan hemifrån bör personalen medföra verktyg. Vattenspannar, som förordas i vissa broschyrer, komma icke till användning, förrän vid afsläckningsarbetet, hvarför de icke böra anbefallas till medförande, annat än af sådana aförsningar, som inrycka till detta arbete.

Vi komma härefter in på de

Speciella släckningsförfaranden,

som betingas af de olika skogseldsgruppernas karaktär.

Ljung- och gräsbranden. Stor hastighet med spridning äfven i sidled, men relativt ringa eldhöjd är utmärkande för denna eld.

Är ljungen låg, kan man i regel gå rakt emot elden och slå ned den med ruskorna. Angrepp skall vid denna eld ske mot både farligaste fronten och sidofronterna.

Är marken däremot beväxt med hög ljung bör man ordna ett s. k. frihållte, på ett afstånd, som är tillräckligt långt fram i förhållande till spridningens hastighet. Med frihålltet afser man att erhålla en från brännbart materiel fri linie, i hvilken elden må kunna hejdas. Till dylikt hålte använder man sig helst af tillgänglig väg, gångstig, dike, vattendrag eller dylikt. Finnes icke sådan, upprenas frihålltet i ljungen med sådan sträckning, att hållet kommer att omfatta i första hand eldens farligaste front och sidor och sedermera äfven ryggfronten. Frihålltet gifves en bredd af 2—3 meter. Dess botten göres fullt ren, om så medhines, genom sandens blottande. Den bortrensade ljungen utströrs långt in mot eldhållet, men bör ej samlas i högar. Anledningen till att man kastar ljungen åt detta håll är, att man vill hafva försvarssidan så fri som möjligt från lösa ämnen, som lätt kunna antändas af kvistar från eldsidan. Äfven om elden alltså ett stycke före dess näende af frihålltet erhåller något större näring genom den inkastade ljungen, så torde denna omständighet icke menligt inverka på frihålltets hejdande förmåga, under det stora svårigheter skulle följa, om man ökat möjligheterna för antändning på försvarssidan och därmed kanske helt ointetgjort frihålltet såsom gräns.

(Forts.)

Vägledning vid inköp och användande af acetylengas-handlampor

Af *civillingenör Helmer Nilsson*, Stockholm.

Då på grund af fotogenbrist acetylengasen nu skall komma till heders, torde några råd och upplysningar om dess egenskaper och acetylengas-handlampornas handhafvande vara på sin plats.

Acetylenen erhålles genom vattens inverkan på kalciumkarbid eller, som detta preparat i dagligt tal benämnes, karbid.

Karbidet lämnar med lika viktsmängd vatten cirka 290 liter gas pr kilogram.

Acetylengasen har en säregen lukt och kan därför lätt upptäckas. Blandad med luft kan acetylengas explodera, då gasmängden utgör cirka 3 proc. af luftblandningen.

Som jämförelse kan nämnas att lysgas exploderar med luft i blandning då lysgashalten uppgår till mellan 8—19 proc.

Om acetylengasen utsättes för tryck öfverstigande 1 atmosfär blir den äfvenledes explosiv.

Acetylengasen ingår vidare en explosiv kemisk förening med koppar, hvarför lampor och ledningar ej få vara gjorda af denna metall. Mässing kan dock användas.

Användningen af det nya belysnings sättet är sålunda förenadt med en ej obetydlig fara, och flere notiser i tidningarna på senare tid bära äfven vittne härom.

Denna fara kan emellertid förebyggas eller minskas, om den som omhänderhar skötseln af lamporna utför sitt arbete med noggrannhet och iakttagelse den instruktion som medföljer hvarje lampor.

Laddningen af lamporna bör helst ske utomhus och under inga omständigheter i boningsrum.

Vid tändningen skall tillses, att vid dropplamporna vattentiloppet regleras så att lägan blir jämn.

Vid släckning skall vattentiloppet afstängas och lampan tillåtas brinna ut. Utblåses lägan utströmmar gas, som bildas af den i karbidbehållaren kvarvarande fuktigheten och elak lukt uppträder i rummet.

Rengöringen af lampan bör helst ske utomhus. Sker densamma inomhus bör affallet hållas i en plåtink, som sedan utbäres.

Affallet får aldrig sköljas ned i slaskrör eller kloak, ty i affallet kan medfölja obrukad karbid som sedan med vatten afger gas, hvilken kan föranleda explosion.

Af acetylengas-handlampor finnas redan en hel mängd konstruktioner och torde inom kort i hau-

delen utsläppas ett stort urval. De komma att förete vidt skilda typer, användbara för olika ändamål, såsom bordlampor, stallyktor, utombuslampor, kvarnlyktor etc.

Bland konstruktionstyperna kunna skiljas mellan 4 huvudtyper, hvilka i sin tur kunna uppdelas i olika typer.

De olika typerna eller systemen äro:

- I. Droppsystem.
  - II. Sug- eller trycksystem.
  - III. Droppsystem med gastryckbehållare.
  - IV. Karbid i vatten.
- I. *Droppsystem*: omfattar lampor där vattenbehållaren är placerad ofvanför karbidbehållaren och vattnet genom en vridbar kran får droppa ned på karbiden.
- II. *Sug- eller trycksystem*: omfattar lampor, där karbidbehållaren nedsänkes i vattenbehållaren och vattnet får söka sig väg till karbiden genom ett hål i karbidbehållarens botten, eller medelst en porös veke sugas in till karbiden.

III. *Droppsystem med gastryckbehållare*: omfattar lampor enligt droppsystemet, hvilka dessutom äro försedda med en behållare, som upptager den gasmängd, som till äfventyrs utvecklas sedan vattentilloppet afstängts och lampan släcks.

IV. *Karbid i vatten*: af denna konstruktion finnes f. n. endast en lampa. Denna utgör ett gasverk i miniatyr. Den består af en gasbehållare af plåt nedsänkt i vatten i en yttre plåtbehållare. I gasbehållarens öfre del förvaras karbid, som medelst en flottöranordning nedsänkes i små mängder åt gången i vattnet, där förgasning sker, hvarvid gasbehållaren höjer sig och flottöranordningen stänger karbidrummet. Från gasbehållarens öfre del uttages gasen och förbrännes. Allt efter som gasen förbrukas sjunker gasbehållaren och flottöranordningen nedsänker åter en del karbid, hvarvid gas åter erhålles.

De olika systemens fördelar och nackdelar.

Ehuruval de olika lamporna kunna anses likvärdiga i händerna på kunniga och förståndiga personer, måste dock, med tanke på att dessa

PENTA-REVOLVER-SPRUTOR

MODÄRNASTE MASKINSPRUTOR

BRANDPUMPAR, olika typer
ELDSLÄCKNINGSREDSKAP, alla slag

LUDWIGSBERGS
VERKSTADS A.-B. STOCKHOLM

lampor nu skola handhafvas af så vidt skilda individer, vissa lamptyper anses vara lämpligare än andra.

För att en lampkonstruktion skall kunna anses lämplig, bör den:

1) såvidt möjligt vara lätt isärtagbar och lika lätt hopsättbar. Ju mindre skruvanordningar med ty åtföljande packningar, desto lättare är lampen.

2) Karbidbehållaren bör hafva cylindrisk eller halfsfärisk form så att densammes rengöring lätt kan verkställas.

3) Lampan bör kunna släckas på möjligast korta tid och utan att illaluktande gas utkommer.

I. *Droppsystemlamporna äro af två slag*, dels sådana där vatten- och karbidbehållarna hopskrufvas medelst en skruvanordning från karbidbehållarens botten, dels hopfästas på annat sätt (medelst bygel- eller skruvanordning direkt mellan vatten- och karbidbehållarna).

1) I allmänhet äro de senare att föredraga, men finnas af konstruktionen med bottenkruf flera typer af hög kvalitet.

2) Karbidbehållarna äro i allmänhet af en praktisk form.

3) Lampan släckes på sätt att vattenkranen tillskruvas, hvarigenom gasutvecklingen så småningom aftager och lampen slocknar af sig själf. Dock kan härvid lätt igenotning ske, hvarför rensning af densamma måste utföras med därför afsedd rensnål.

II. *Sug- eller trycksystemlampor äro af två slag*, dels utan veke, dels med veke. Af dessa torde de förra vara att föredraga.

1) Förskrufningen mellan karbidbehållaren och vattenbehållaren består hos flera typer af s. k. bajonettförskrufning och är synnerligen enkel.

2) Karbidbehållarna äro i allmänhet af praktisk konstruktion.

3) Släckningen af lampan måste, såvidt den ej får brinna ut, ske på sådant vis, att vattenbehållaren borttages och vattnet afbålles, hvarefter lampan åter kan hopsättas. En lamptyp är så utförd att karbidbehållaren kan upplyftas ur vattnet.

III. *Droppsystemlampor med gastryckbehållare* torde ännu vara på experimentstadiet och kunna därför här förbigås.

IV. *Karbid i vatten.* Lampor af detta slag representeras f. n. endast af en typ. Denna är användbar såsom bordslampa och måste betraktas som den ojämförligt bästa af hittills framkomna lamptyper.

1) Den har endast en förskrufning för påfyllandet af karbiden.

2) Karbidbehållaren aflämnar sin karbid successivt till vattenbehållaren, som är lätt att rengöra.

3) Lampan kan släckas och tändas efter behag, utan risk för gasutströmning i rummet.

I sammanhang med detta bör ej vara ur vägen att säga något om karbidens förvaring.

I privatbostäder torde ett förråd af högst 2 kg. vara tillräckligt och bör karbiden förvaras i tätslutande kärl och ställas på torrt ställe dock ej i boningsrum.

På landet där större åtgång på karbid påfordras bör högst 100 kg. uppläggas i välslutande kärl och placeras i ett uthus. där andra varor eller föremål ej föréfinnas.

För öfrigt hänvisas till *Tarifföreningens karbidvillkor*, som äsättes brandförsäkringsbrevet.

Enligt lag får ej karbidlampa till salu hållas, som ej är af inspektören för explosiva varor, godkänd och försedd med pålöst märke med namnstämpeln G. v. F.

Då dagligen ansökningar ingå om godkännande af nya lamptyper är det f. n. omöjligt att i denna vägledning nämna samtliga lampor. Hos tariffbolagens samtliga agenter kunna emellertid uppgifter erhållas om hvilka lampor som äro godkända, såväl af inspektören för explosiva varor, som ock af tarifföreningen. Förutom lampornas namn upptagas äfven i agenternas förteckningar namn å tillverkare eller försäljare samt typnummer.

Vid valet af lampor är att bemärka, att för belysning i kvarnar, magasin, ladugårdar, stall och dylika lokaler, skall lampan vara försedd med ändamålsenligt skyddsglas för lågan. Öppen, bar ljuslåga får alltså ej på sådana ställen användas. Ändamålsenliga kvarn-, stall- och magasingslyktor finnas bland de godkända lamptyperna.

På förekommen anledning varnas för begagnandet af andra lampor än dem som godkänts af inspektören för explosiva varor. Ströskildt gäller denna varning sådana hemgjorda lampor om hvars konstruktion man får upplysning mot insändandet af kr. 1: 50", hvilket nu ej så sällan återfinnes å tidningens annonser.

Sådana recept angifva sättet för erhållande af en acetylenlampa, utförd af en glasburk och en butelj med afsprängd botten. Det är tydligt, att sådana primitiva anordningar innebära de allra största faror. Explosioner och brandolyckor komma säkert att bevisa obetänksamheten att använda sådana själfvillverkade lampor.

Lyd ett godt råd. *Experimentera ej. Köp från början en daglig acetylenlampa och Ni skall ej ångra er.*

(Gjallarhornet.)

FEMTIO-ÅRINGAR.

Brandförman O. A. Schmidt.

50 år fyllde den 27 nov. brandförmannen vid Sundsvalls brandkår *O. A. Schmidt*, hvilken sedan 1890 tillhört nämnda kår. På födelsedagen uppvaktades han af befäl och kamrater, hvarvid brandförman Lagerström frambar samtligas lyckönskningar och tackade för godt kamratskap under de flydda åren. Härefter öfverlämnades en subskriberad minnesgåfva bestående af guldur med följande inskription:

"Minne på 50 årsdagen 19²¹/11 17 från befäl och kamrater vid Sundsvalls brandkår."

Angenämt berörd tackade hr Schmidt för den storartade gåfvan, hvarefter samtliga af jubilarer inbjödos till ett i dessa tider ovanligt rikligt kafébord. Under dagens lopp ingingo många bevis på vänskap och aktning från vänner när och fjärran.

50 år fyllde den 16 dec. brandmästaren vid Örebro brandkår *H. Uhr*. För att hylla 50-åringen uppställdes brandkåren kl. 10 f. m., hvarvid brandchefen, jubilarer till ära, höll ett anslående tal och tackade för godt samarbete. Vid samma tillfälle öfverlämnades från kåren en minnesgåfva bestående af sjöskumspipa med inskription.

På middagen uppvaktades hr U. af umgängesvänner, hvilka som ett synligt bevis på vänskap öfverlämnade en urkedja af guld. Af sina när-

Brandmästare H. Uhr.

maste hade han på morgonen fått emottaga ett guldur.

Brandmästare Uhr började sin bana som brandman vid Härnösands brandkår och antogs 1899 till brandmästare i Örebro. Vi tillönska honom att ännu i många år med obruten hälsa få ägna sina krafter åt brandväsendets tjänst.

Hyllad brandchef.

För den afgående brandchefen C. G. Sjökvist i Västerås hade brandstyrelsen den 13 dec. anordnat supé på stadshotellet. Därvid öfverlämnade Städernas allmänna brandstodsbolags ombudsman baron L. A. Nauckhoff brandstodsbolagens medalj i guld till hr Sjökvist och riktade samtidigt några hjärtliga och erkänsamma ord till honom med anledning af de förtjänster han nedlagt om brandväsendet här i staden under de år han varit verksam som brandchef i Västerås.

Till hr Sjökvists efterträdare har bland fyra sökande valts vice brandchefen i Västerås, fabriksör Aron Danielsson. Den nu valde brandchefen har allt sedan den 1 okt. 1905, då det kombinerade polis- och brandkårssystemet upphörde, varit vice brandchef därstädes.

Eldsvådor.

Karskär.

En förhärjande brand, som hvad värdeförlusten beträffar torde vara den största som någonsin timat i vårt land, utbröt den 23 nov. vid Korsnäsbolagets cellulosafabriker vid Karskär. Branden omfattade redan från början två stora trämassemagasin nere vid sjön, hvilka med sina inneliggande lager af inemot 22,000 ton massa till ett värde af lågt räknadt 7 miljoner kronor blifvit lägnas rof. Intet af denna dyrbara egendom har trots ett energiskt bedrifvet släckningsarbete stått att bärga. Maktlös måste man äse huru det rasande elementet fullbordade sitt förstörelseverk, och det är en lyckas som inte tillräckligt kan uppskattas, att vindriktningen var sådan att de omedelbart intill brandhärden liggande fabrikerne kunde skyddas.

Ur Gefle Dagblad hafva vi hemtat följande referat öfver eldsvådan:

Någon timma efter eldens utbrott färdades Gefle Dagblads medarbetare ut till brandplatsen. Nattmörkret häskade ännu, och inne från staden uppmärksamgjordes den tidige morgonvandrararen på branden genom ett intensivt eldsken, som flammade upp på östra himlahalvvet. De ihållande signalerna från fabrikspiporna å brandplatsen varskodde också inne i staden att fara var å färde.

På vägen ut öfver Bombus och Kastet hade man tillfälle att bilda sig en föreställning om det vilde branden redan vunnit, och på nära håll erbjöd eldsvådan ett skådespel af den mest storslagna verkan på den, som icke förut sett ett jättebål af sådana dimensioner. Som ljusbollar i ett fyrverkeri kastades de brinnande papplagorna högt mot skyn och man såg huru fladdrande eldtungor i den lätta morgonbrisens fördes långt ut öfver sjön, dalande i vattnet eller på de angränsande små holmarna. De båda massmagasinen liknade snart ett enda berg af glödande lava, på långt håll spridande en olidlig hetta.

Fem flodsprutor — Korsnäsbolagets egna två båtar, Skutskärsverkens två bogserare och stadens Ångare Ran — arbetade under högtryck, och kraftiga vattenstrålar syntes öfverallt gutas in i eldhalvet, men deras verkan var så godt som ingen. Man kunde endast afsvala litet i ytterkanterna af det flammande bälet, men att dämpa det var ett fruktlöst arbete. Det enda man hade att göra var att inrikta sina ansträngningar på att skydda angränsande egendom. Närmast brandhärden, väster om densamma, ligger sulfatfabrikens kokeri och papperssal sam sodasjuderiet. I papperssalen fann elden fäste för ett ögonblick, men afvärjdes utan större svårighet.

ETT NÖJE

blir rakningen när man använder en

Äkta Fransk Rakknif

Helt garnityr bestående af knif, strigel o. pasta

för endast 12 kronor.

Sändes endast mot postförskott.

OBS.! All sliping öfverflödlig.

G. SVENSSON,

Turingegatan 8,
SÖDERTELJE.

TIDAHOLM'S
NYA
LAST- OCH BRANDKÄRS-
AUTOMOBILER

NY ÖVERLÄGSEN KONSTRUKTION.
DRIFTSÄKER. EKONOMISK.

GENERALAGENTER:
CRONSTEDT, KASTENGREN & CO
(i samarb. Mercedes Automobilagentur)
BIRGERJARLSGATAN 6, STOCKHOLM.
ALLA SLAG AV AVTOTILLBEHÖR...

Vinden låg emellertid rätt västligt ut åt sjön och stora brandflagor fördes ut öfver de närmaste holmarna. En på en holme midt emot brandplatsen belägen villa, i hvilken driftingenjören vid sulfittfabriken, hr Sandberg, just i dagarna inflyttat, var starkt hotad strax i början. Brinnande massämnen från det sprakande bälet föllo nämligen ned rundt ingenjörsvillan på den lilla ön, och då elden samtidigt hotade afskära förbindelsen öfver den träbro, som leder öfver sundet, tedde sig situationen ett slag ganska kuslig för ingenjör Sandbergs fru och två smättingar, hvilka befunno sig i villan. Hettan åt vindsidan var enorm. Emellertid lyckades vaktmanskap ta sig öfver till holmen på den för en kort stund brinnande bron samt afvärja den omedelbara faran af de brinnande massämnen, som dansade ned på den trädbevuxna holmen.

Med aktningvärd energi lyckades man också rädda en omedelbart intill magasinen belägen liten stuga, som beboddes af kusken Helmer Eriksson med stor familj.

Släckningsarbetet.

Ett energiskt arbete med eldens begränsning utveckledes. Ingenjörerna kommo springande från sina bostäder och grepo raskt in i arbetet. På nattskiftet i sulfat- och sulfittfabrikerna arbetade bortåt 300 män och dessa voro naturligtvis de första på platsen. Från bolagets såg vid Kastet och brädgården i Bombus strömmade också massor af arbetare till, medförande de olika verkens

Förbandslådor

Från 3:— till 35:— kr.

SJUKVÅRDS- OCH FÖRBANDSARTIKLAR GUMMIVAROR

m. m., m. m.

köpas bäst och billigast från

Fritz Svensson,

Drottningg. 34 ÖREBRO Rikstel. 1689

brandattiralj. Från pumpstationen slungade de elektriskt drifna motorpumparna icke mindre än 11,000 liter vatten i minuten med 10 kg. tryck. Det var bara att koppla till slangarna, och det var gjort på några minuter. Vidare erhöles hjälp af de fem flodsprutorna, som alla anlände inom ett par timmar och vid half 10-tiden på förmiddagen anlände dessutom jagaren Mode och lade ut en slangledning.

Brandkåren i Gefle underrättades strax före kl. 5 pr telefon från Fredrikaskans, där man såg eldflammorna från Karskär. Strax därefter allarmrades brandkåren äfven direkt från Karskär och brandbilen med 5 man under befäl af öfverbrandmästare Reinecke begaf sig ut till brandplatsen.

Elden hade redan från första stund en oerhörd våldsamt, och redan en half timme efter dess utbrott voro ytterväggarna till de i längdriktning sammanlöparende magasinen förtärda af elden. När väggarna störtade ned rasade också efter hand de till ett 20-tals meters höjd upptrafvade massabalarne. Ett olyckstillbud inträffade härunder i det några arbetare kommo i fara för det brinnande trävirket, som föll ned. En äldre arbetare, kokaren Lindberg, blef nästan begrafad och skulle med all sannolikhet ha omkommit om ej öfveringenjör G. Magnusson, som befann sig i närheten, skyndat till och med fara för eget lif lyckats draga fram mannen, som hade fått ena lärbenet afslaget. Han hade också blifvit rätt illa bränd och måste fraktas till lasarettet, där han sedermera afidit. En annan arbetare blef illa klämd i ena handen. Ingenjör Magnusson själf fick en mindre brännskada i ansiktet, hans mössa fattade eld och det var ej långt ifrån att han själf hade blifvit kvar under de nedstörtande bränderna.

Efter mera än två dygns ofbrutet släckningsarbete ansåg man sig fullständigt herre öfver elden. Flodsprutorna arbetade dock i 3½ dygn innan de hemförlovades. Att en utomordentligt svår eftersläckning kräddes är ju klart, ty den inuti massahögarna varande elden kunde gifvetvis ej nås af vatten förrän en omlämpning hunnit företagas.

En eldsvåda där så stora värden gått förlorade har väl näppeligen tillförne rasat i vårt land, skadorna anslås till 5½ miljoner kr.

På den jämförelsevis ringa yta, var elden rasade förstördes värden, hvilka äro dubbelt så stora som de, hvilka ödelades vid den största eldsvåda, som tidigare hemsökt vårt land, nämligen den stora Gefle-branden 1869. De fastighetsvärden som då gingo förlorade stannade nämligen vid något öfver 3 miljoner kr.

Icke heller torde vid någon af de föregående stora sulfittfabrikseldsvådorna i Norrland så enorma värden som vid denna jättbrand gått till spillo.

Vid den stora Hammarby-bränden 1894, som utbröt en söndagsmorgon i februari månad, brann ett af massaupplagen i 14 dagar, och de värden som då ödelades uppskattades till inemot 2 mill. kr. Hammarbybranden var synnerligen hotande och brandmanskap med ångspruta från Gefle utskickades med extratåg för att deltaga i släckningsarbetet.

En annan liknande brand fast af långt mindre dimensioner timade 1912 vid Kramfors, då brädgårdar och massaupplag härjades af elden och värden till 6 à 700,000 kr. spolieerades. Det var nämligen 2,000 ton pappersmassa och 2,200 standardlådvirke som då blefvo lågornas of. Kramforsbranden — hvilken driftingenör Sandberg vid Karaskär också var med om att bekämpa — antogs vara anlagd af cigarettökande pojkar.

* * *

De olika försäkringsbolag, som äro engagerade för risker i Karaskärindustrierna äro:

I första hand: i generalopolisen Ocean 1,200,000 kr., Skandia 1,004,000 kr., Svea 1,004,000 kr., Norrland 1,006,000 kr., Fenix 467,000 kr., Skåne 450,000 kr., Victoria 250,000 kr., North, British 200,000 kr. samt Magdeburger 200,000 kr.

Extra försäkringar äro: Norrland 850,000 kr., Ocean 600,000 kr., Skandia 375,000 kr., Victoria 250,000 kr., Magdeburger 300,000 kr., Nye Danske 300,000 kr., Union (franskt) 300,000 kr., Varubolaget i Katrieholm 240,000 kr., Fennia 200,000 kr., Svea 300,000 kr., Skåne 200,000 kr., Skandinavien 200,000 kr., Hansa 175,000 kr., Fenix 175,000 kr., Norden 136,000 kr., Oktojeröen (dansk) 90,000 kr. Möjligen tillkomma härutöver några smärre försäkringar.

Ofvannämnda försäkringar, uppgående till ungefär 10^{1/2} millioner kronor, afse naturligtvis äfven fabriksanläggningar och inventarier,

* * *

Huru elden uppkommit torde väl aldrig till fullo blifva bevisadt. Teorien om kortslutning tyckes dock byllas af många. Det är ju det första man söker orsaken uti, ty enligt den allmänna uppfattningen talas alltid efter hvarje eldsvåda om kortslutning. Vi tro dock, att skulle verkliga orsakerna till alla eldsvådor som inträffa inom vårt land under ett år, kunna upptäckas, skulle säkerligen kortslutningen komma på lägsta rangskalan.

Skutskär.

Den stora milioneeldsvådan vid Karaskär hade knappt hunnit släckas förrän en ny fördömd trämassebrand under liknande omständigheter ut-

bröt den 28 nov. vid Stora Kopparbergs bergslags anläggningar i Skutskär. I rådande storm grep den med fruktansvärd snabbhet omkring sig och spolieerades på några timmar värden för flera miljoner. Tidpunkten för eldutbrottet på natten var densamma som vid Karaskär, lika öfverraskande våldsamt skedde det, och lika mystiskt obekant dess orsak.

Det är omständigheter, som naturligen föranleder till den slutsatsen att de med så kort mellanrum timade händelserna måste hvad deras uppkomst beträffar stå i något samband med hvarandra. Öförbeblåsam uttalades också den meningen att elden vid Skutskär — liksom sannolikt också Karaskärbranden — måste ha blifvit anlagd.

Från en i släckningsarbetet deltagande meddelare ha vi erhållit nedanstående skildring af den omfattande eldsvådan:

Vid half 5-tiden på morgonen den 28 nov. varnades att eld utbrutit i den del af trämassemagasinet som sträcker sig öfver kapskjulet n:r 3. Här förvarades bland annat ett stort parti torr bräddknubb, hvilket naturligtvis gaf elden god näring.

De första vittnena till brandens utbrott, en ångbåtsmaskinist och hans son, allarmerade så godt som omedelbart med ånghvissla, och med prisvärd skyndsambet vidtoges genast alla upptänkliga åtgärder för eldens begränsande. Denna fortplantade sig dock, på grund af den starka stormen, med enorm hastighet och man iakttog att på ett par minuter var hela det nära 200 meter långa massamagasinet öfverlämdt. En kort stund efter utbrottet kastade sig elden öfver till den omedelbart intill liggande s. k. Medorabrädgården, hvars staplar brunno med oerhörd kraft. Likaså antändes redan vid brandens första skede sågverkets stora, af tegel byggda, men med träöfverbyggnad försedda torkhus beläget sydväst om och så godt som sammanbyggt med massamagasinet. Samtidigt omfattade elden ett i närheten liggande kapskjul, innehållande mindre mängder massa och virke.

I dessa byggnader rasade elden med ohöjd våldsambhet och redan vid half 9-tiden på morgonen funnos af torkhuset blott yttermurarna kvar. Mellan kl. 6 och 7 på morgonen var eldfaran för hela samhället mycket hotande och det får till allra största delen tillskrifvas det energiskt bedrifna släckningsarbetet, som raskt och målmedvetet bedrefs under ledning af sågverkets förvaltare R. Strand, att eldsvådan icke fick större omfattning, än hvad nu blef fallet.

Från brädgården kastades eldtungorna öfver Medoravägen upp mot det ett 50 tal meter aflägsna hufvudkontoret, hvilket, beläget rakt i vindriktningen, var utsatt för en kolossal hetta. Starkt

Henrikssons prisbel. motorsprutor

Försäljas genom

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN

E. BERGSTRÖM & Co.

STOCKHOLM K.

Telegramadress: "Ideal".

Rikstelefon 2258.

HENRIKSSONS BRANDSLÄCKARE

RAPID & PUMP-RAPID

samt Brandsläckaren n:o 76, modell 1914, 12 liter. Ny för året.

Samtliga godkända af Tarifföreningen.

Försäljas genom

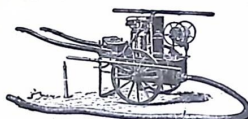
HUGO KNOCHENHAUER, Stockholm.

Telegramadress: Knochenhauer.

Rikstelefon 57 99.

Pump-Rapid

Telegraf-adr.:
Sprutbolaget

Prisbelönta
HENRIKSSONS Handkraftsprutor

försäljas genom

Hrr Järn- & Redskapshandlare

samt i parti från fabriken.

A.-B. S. HENRIKSSONS Sprutfabrik,

och Mekaniska Verkstad.

STOCKHOLM 4.

Rikstelefon
6 0 5 3

Billmans Fabriks- & Handels-Aktiebolag

REGERINGSGATAN 88

STOCKHOLM

Telegrafadress: *BILLMANS R. T. 4811"

ALLM. TEL. 4480.

RIKSTEL. 4811.

BRANDREDSKAP

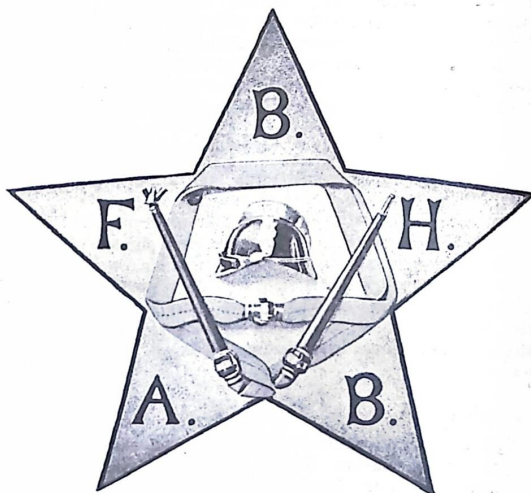
AF ALLA SLAG.

Uppgör förslag till utrustningar.

Lämnar kostnadsförslag.

Katalog på begäran.

ERHÅLLIT 2 GULD- OCH
20 SILFVERMEDALJER.

hotade voro äfven de på andra sidan vägen belägna skolhusen, hvilka skyddades med brandsegl. Det ena skolhusets gavel antändes upprepade gånger, men lyckades det dit afdelade släckningsmanskapet att hålla elden nere. Likaså hotades det bakom belägna arbetaresambället Svarthamn rätt allvarligt, ett tak antändes, men äfven där afvärdades faran. De norra gårdarna utrymdes dock af familjerna som flyttade sitt värdefullare bohag till mera aflägsat belägna gårdar. Faran för Svarthamnsgårdarna var redan vid 9-tiden afvärdad och flyktningarna togo snart åter sina hem i besittning.

Sedan den närmast omkring massamagasinet belägna delen af brädgården som inrymde ett relativt litet parti trävaror, enligt uppgift omkring 2,000 standards bräder, brunnit ned — en del brädstaplar dock endast delvis — var också den mest öfverhängande faran afvärdad. Vinden hade nu dragit något åt nordost och därmed var faran för kontoret och Svarthamn öfverstånden. Hade den gått ännu mera på östlig skulle faran för det i omedelbar närhet belägna sågverket blifvit öfverhängande.

De stora cellulosaafabrikerna vid Lärkudden voro aldrig hotade, belägna som de äro omkring 2 km. från brandplatsen. Det ett 30-tal meter norr om torikungen belägna s. k. Vallaskulet, hvori förvarades en massa hyfladt virke räddades, tack vare vindriktningen och en synnerligen energisk vattenbegjutning medels en där placerad transportabel motorspruta.

Att elden, trots dess oerhördt snabba utveckling och den massa lättantändliga ämnen som funnos utplagda vid brandplatsen, kunde begränsas till den nämnda Medorabrädgården med torthus och kapskjul, måste betraktas som någonting synnerligen anmärkningsvärdt, särskildt när man betänker att brandplatsen är belägen i centrum af en af Skandinavien största brädgårdar, att elden började så tidigt på morgonen och att full storm rådde. Äran däraf får man som sagt i första hand tillskrifva den energiske förvaltaren och de utmärkta brandredskap man förfogade öfver.

Skutskärsverket förfogar förutom öfver 3 flodsprutor äfven öfver en stationär ångspruta och en dito motorspruta på respektive 4 å 5,000 och 3,000 minutliter, 2 transportabla motorsprutor om vardera 860 minutliter samt en hel del handkraftsprutor, hvilka senare dock på grund af den starka blåsten knappast gjorde någon effekt. Dessutom tillkommo snart nog Gefle stads flodspruta under befäl af öfverbrandmästare Reinecke, ett par af Korsnäsbolagets flodsprutor jämte torpedkryssaren Claes Horn. Bolagets slangmateriel var äfven alltigenom förstklassigt och den till släckningsarbete inöfvade arbetarestammen fullgjorde, med få undantag, mycket bra sitt ansträn-

gande och många gånger lifsfarliga arbete. Undantagen utgjordes af en del yngre element, hvilka antingen mycket ovilligt deltog i släckningsarbetet eller också helt enkelt stodo med händerna i fickorna och sågo på. Möjligen skulle man kunnat fordra litet mera företagsamhet, och hvarför icke, äfven öföfvägenhet af en del förbandsmän och underbefäl. Med yngre och djärfvare män på dessa poster blir nog detta missförhållande afbjälpt.

Fram på middagen var elden i det stora hela begränsad, men vid midnatt flammade det åter upp i massahögarna men dämpades dock innan allvarsammare fara förelåg. Eftersläckningen fortsatte under nästan en veckas tid med tidals ett 30-tal slangledningnar.

Rörande orsaken till eldens uppkomst vet man ännu ingenting med visshet. Man misstänker naturligtvis mordbrand och lär vara på spaning efter en "misstänkt individ", som dagen före branden uppehållit sig på platsen.

Enligt uppgift fanns i det brunna magasinet omkring 6,000 ton massa. Ett par prämar med cirka 100 ton massa förstördes vid kajen. I sin helhet var det brunna massalagret försäkrat för 3,250,000 kr. eller mer än väl försäljningsvärdet. Bland de mest intresserade försäkringsbolagen märkas Svea, Fenix och North British, men för öfrigt äro de flesta svenska bolag engagerade. Af de 2,200 standards trävaror som funnos i brädgården förstördes af elden cirka 2,000. Det hela var försäkrat för 760,000 kr. d. v. s. fulla värdet. Däremot torde det brunna torkhuset, som inrymde ett mindre parti knippad list vara afsevärdt underförsäkrat. Det hade i anläggningskostnad dragit omkring 700,000 kr. men var försäkrat för 2 å 300,000 kr.

G. R. L.

Att så stora och hvarandra liknande eldsvådor utbryta med så kort mellanrum ser onekligen något mystiskt ut och det var ju ej förvånansvärdt att de mest fantastiska rykten seglade upp. Det vore naturligtvis intressant, ej minst för de engagerade försäkringsbolagen, om en klarhet beträffande uppkomsten af dessa jättebränder kunde vinnas.

Vi förmoda att noggranna undersökningar komma att företagas äfven med tanken riktad på den omständigheten att själfantändning kan föreligga. En sådan tanke bör ju också ha fog för sig.

Enligt dagspressen hände för några dagar sedan att en vagn lastad med "massa" antändes vid Hagaströms järnvägsstation utanför Gefle.

Anledningen till den elden var, enligt tidningen, "antågigen genom gnistor från loket". Någon ingående undersökning tyckes ej ha förelagat och

man kan därför ej få någon bestämd uppfattning rörande eldens orsak.

Vi hafva framkastat tanken om själfantändning, ty uteslutet är det ej, utan att gynsamma betingelser för antändning i dessa kolossala massahögar kunde ha förefunnits. Experter på området torde kanske kunna lämna svar buruvida någon större fara för själfantändning förefinnes i pappersmassa eller ej. Vid de stora trämssefabrikerna torde väl finnas personer, hvilka under årens lopp gjort iakttagelser rörande denna fråga, och vi vore tacksamma för meddelanden härutinnan.

Red.

Notiser.

Till brandlöjtnant

i Hälsingborg har valts t. f. brandlöjtnanten därstädes, löjtnanten i Lifregmentets grenadierers reserv Herbert Norström.

Sveriges yngste brandchef?

Vice brandförmannen Mauritz Eriksson i Uppsala har antagits till brandchef i Katrineholm. Hr E., som är endast 25 år gammal, torde vara Sveriges yngste brandchef.

Marlestad.

Marlestads brandkår har ytterligare tilldelats följande dyrtidstillägg, nämligen:

Brandchefen 300 kr. pr år samt hvar och en af manskapet 10 kr. pr man och för gift brandman 10 kr. äfven för hustru och 5 kr. för hvarje barn under 15 år, beräknadt pr månad tills vidare.

Stockholm.

Stockholms brandkårs kamratförening har vid ordinarie årsmöte den 15 dec. valt till styrelse för år 1918:

Till ordförande hr Fr. Mårtensson.
Vid omedelbart därefter hållet styrelsesammanträde konstituerade sig styrelsen sålunda:

Vice ordf. Hj. Cederholm, sekr. Gust. Johansson, v. sekr. Georg Andersson, kassör Axel Johansson, v. kassör Conr. Karlsson samt utan särskild funktion Ernfr. Karlsson.

Suppleanter: L. Björklund och R. Lundequist.

Agastartning för bilmotorer.

Med anledning af svårigheterna att starta spritdrifna motorer, särskildt vid kall väderlek, har nu Gasaccumulator utarbetat ett startsystem, som undanröjer de förut omtalade nackdelarna. Medelst en särskild ventil startas motorn med dissousgas från en gasaccumulator. Sedan den blifvit varm efter någon minuts körning med gas kan man utan vidare öfvergå till spritdrift. Installationen gestaltar sig synnerligen enkel, om bilen redan har Agabelysning, men systemet kan naturligtvis användas oberoende af belysningen.

God jul och ett godt nytt år

tillönskas kolleger och yrkesbröder vid
Sveriges brandkärer

af

Stockholms brandkårs kamratförening.

GODT NYTT ÅR

tillönskas brandmännen landet rundt

af

Västerås brandkårs kamratförening.

METALLSKROT

— för egen förbrukning uppköpes till högsta pris af —

BILLMANS FABRIKS- & HANDELS A.-B.

REGERINGSGATAN 88

STOCKHOLM

RIKSTELEFON 4811

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag tillverka sug- och spolslangar samt tekniska Gummivaror af alla slag.

— Afdelningskontor och nederlag: SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG. —